

מצוות שמיטה בתורה

השמיטה מוזכרת בתורה מספר פעמים. מקור אחד הוא שמות כג י-יב:

י וְשֵׁשׁ שָׁנִים, תִּזְרַע אֶת-אֲרָצְךָ; וְאִסַּפְתָּ, אֶת-תְּבוּאָתָהּ. יא וְהִשְׁבִּיעַת תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָה, וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ, וַיִּתְּרָם, תֹּאכַל חֵיט הַשְּׂדֵה; בֶּן-תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ, לְזִיתְךָ. יב שְׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת--לְמַעַן יָנוּחַ, שׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ, וַיִּנְפֹּשׂ בֶּן-אִמְתְּךָ, וְהִגֵּר.

1. הדגישי בפסוקים את השורש ש-מ-ט
2. חפשי מהי ההגדרה המילונית לשורש זה? _____

3. על פי האמור בפסוקים אלו, מהי המטרה של שנת השמיטה? _____

השמיטה מוזכרת בתורה במקור נוסף – ויקרא כה א-ד, ה-ז, יט

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. ב דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, כִּי תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם--וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ, שְׁבֹת לַיהוָה. ג שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרָמְךָ; וְאִסַּפְתָּ, אֶת-תְּבוּאָתָהּ. ד וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת, שְׁבֹת שְׁבֹתוֹן יְהִי לְאָרֶץ--שְׁבֹת, לַיהוָה: שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע, וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר. ... שְׁנַת שְׁבֹתוֹן, יְהִי לְאָרֶץ. ו וְהִיְתָה שְׁבֹת הָאָרֶץ לָכֶם, לְאֲכֹלָה--לָךְ, וּלְעֶבְדְּךָ וְלְאִמְתְּךָ; וְלִשְׂכִירְךָ, וְלִתּוֹשֶׁבֶיךָ, הַגֵּרִים, עִמָּךְ. ז וְלִבְהֵמָתְךָ--וְלַחַיָּה, אֲשֶׁר בְּאֲרָצְךָ: תִּהְיֶה כָל-תְּבוּאָתָהּ, לְאָכֹל. ..

יט וּנְתַנָּה הָאָרֶץ פְּרִיָּהּ, וְאָכַלְתֶּם לְשָׂבַע; וַיִּשְׁבַּתֶּם לְבֶטַח, עָלֶיךָ.

1. האם השורש ש-מ-ט מופיע בפסוקים כאן? _____
2. איזה שורש חוזר על עצמו? _____ מרקרי אותו בפסוקים

"והיתה שבת הארץ לכם לאוכלה" - מהי כוונת הפסוק והיתה שבת הארץ לכם לאוכלה? הרי בשמיטה על בעל הבית לעזוב את הקרקע?

על שאלה זו עונה רש"י (ר' שלמה יצחקי), ואומר שהפסוק "והייתה שבת הארץ לכם לאוכלה" בא ללמד אותנו שהשמיטה לא אוסרת על האדם לאכול משדהו, אלא אוסרת עליו להתנהג כבעל השדה. עליו לנהוג כשווה בין שווים, וכפי שלכולם מותר לגשת לשדה, כך גם לו מותר.

"אף על פי שאסרתים עליך, לא באכילה ולא בהנאה אסרתים, אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית אלא הכל יהיו שוים בה אתה ושכירך ותושבך". (רש"י ויקרא כה, ו, דיבור המתחיל "והיתה")

בשנת שמיטה פירות הארץ הם הפקר (שאין להם בעלים וכל אחד יכול ליהנות מהם), וכל הרוצה ליטול יבוא וייטול.

3. חזרו לפסוקים ובדקו: מי הם היכולים ליהנות מן הפירות המופקרים? _____

4. מה השמיטה מדגישה לבעל השדה ומלמדת אותו? _____

5. לאור מה שלמדתן עד כה, איזה צירוף מהפסוקים שבספר ויקרא מבטא הכי טוב את תפקידה של השמיטה כאן? (סמנו את התשובה הנכונה)

- ואכלתם לשובע
- וישבתם לבטח
- שבת לה'
- שדך לא תזרע

הרחבה:

בשני המקורות מצוות שמיטה אינה מופיעה לבדה:

6. לפניכן טבלה ובה מובאות שתי מצוות מן התורה שצמודות לציווי על השמיטה - אחת מספר שמות והאחרת מספר ויקרא.

*השלימו: איזו מצווה ככל הנראה מופיעה, לדעתכן, ליד הציווי בשמות ואיזו מצווה מופיעה בצמוד לציווי בויקרא?

מצווה היובל:	מצווה האוסרת לגרום סבל לתושבים זרים:
<p>מצווה הקובעת שאחת ל-50 שנה, כל הקרקעות חוזרות לבעליהם הראשונים.</p> <p>המצווה נועדה ללמד את האדם שהרכוש אינו שלו ולכן כל מכירה היא זמנית ובטלה לאחר 50 שנה.</p> <p>_____ המצווה תופיע לדעתי ליד הציווי בספר</p>	<p>וְגַר, לֹא תִלְחָץ; וְאִתָּם, יִדְעֶתֶם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר--כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם.</p> <p>_____ המצווה תופיע לדעתי ליד הציווי בספר</p>

*מדוע לדעתך?

פתחו בתנ"ך את הפסוקים בשמות ובויקרא, וחפשו בפסוקים לפני/ אחרי- בדקו את עצמכן,
האם הופיע איפה שחשבת שיופיע?